

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä tieliikenteen tietojärjestelmää koskevaksi laiksi sekä ajoneuvojen rekisteröintiä koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Eduskunta on 9 päivänä toukokuuta 1989 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 76.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina yli-insinööri Esko Kärki liikenneministeriöstä, vt. lainsäädäntösihteeri Matti Leppälä oikeusministeriöstä, tietosuoja-valtuutettu Anna-Riitta Wallin, apulaispäälikkö Erkki Hietanen Liikkuvasta poliisista, osastopäälikkö Lasse Korppi Autorekisterikeskuksesta, toiminnanjohtaja Leena Simonen Suomen Kuluttajaliitosta, apulaisjohtaja Risto Manninen Liikennevakuutusyhdistyksestä ja varatuomari Ulla Kuosmanen Autoalan Keskusliitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ajoneuvojen rekisteröintiä koskevia tieliikennelain säännöksiä sekä säädettäväksi laki tieliikenteen tietojärjestelmästä.

Esityksellä pyritään parantamaan ja yksinkertaistamaan hallintomenettelyä kansalaisten kannalta. Tavoitteena on rekisteröintitehtävien määrän jatkuvasti kasvaessa hoitaa tietojenkäsittelytehtävät työtä järkipäisillä koh- tuullisin kustannuksin.

Tieliikenteen tietojärjestelmässä ajoneuvo- ja ajokorttirekisterit kootaan uudeksi tietojärjestelmäksi, jossa osarekisterit käyttäisivät yhteistä tietokantaa. Järjestelmään talletettavat henkilötiedot on määritelty tarkasti ja muut tiedot otsikkotasolla. Tieliikenteen tietojärjestelmän pitämiseksi ajan tasalla sekä liikenneturvallisuutta palvelevien tietojen saatavuuden turvaamiseksi voitaisiin järjestelmään saada tietoja eräistä muista rekistereistä. Järjestelmästä voitaisiin myös luovuttaa tietoja laissa säädettyihin tarkoituksiin.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Autorekisterikeskuksen pitämien rekisterien järkevä

käyttö liikenneturvallisuutta edistäviin ja eräisiin muihin viranomaistehtäviin. Esityksen antaminen liittyy myös henkilörekisterilainsäädännön vaatimusten asianmukaiseen täyttämiseen Autorekisterikeskuksen tehtävien hoitamisessa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä lokakuuta 1989.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä seuraavin muutoksin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksellä pyritään parantamaan rekisteröintitehtävien hoidon tehokkuutta ja viranomaisten palvelukykyä. Sen vaikutukset näkyvät konkreettisimmin ruuhkien purkautumisena ja kansalaisten asiointiaikojen lyhentymisenä. Keskeisenä tieliikenteen tietojärjestelmän uudistamisen lähtökohtana on myös liikenneturvallisuuden edistäminen. Näiltä osin hallituksen esityksen mukainen tieliikenteen tietojärjestelmä on valiokunnan käsityksen mukaan lähtökohdiltaan ja periaatteiltaan tarkoituksenmukainen.

Valiokunta on mietintöä valmistellessaan kiinnittänyt huomiota ennen muuta kansalaisten tietosuojaan turvaamiseen tieliikenteen tietojärjestelmiä kehitettäessä. Valiokunta toteaa, että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset selkeyttävät tieliikenteen tietojärjestelmän rakennetta ja tietojen luovutusta koskevia säännöksiä, mitä tietosuojamielessä on pidettävä myönteisenä kehityksenä.

Tietosuojaan kannalta merkittävimpiä tekijöitä tieliikenteen tietojärjestelmää koskevassa uudistuksessa on ajoneuvorekisterin muuttuminen henkilöhakuseksi. Tämä toteutetaan tal-

lettamalla tietojärjestelmän tietokantaan ajoneuvon omistajan ja haltijan nimi- ja osoitetietojen lisäksi henkilötunnus. Saadun selvityksen mukaan henkilötunnuksen ottaminen tietojärjestelmän tietokantaan on tarpeellista nimi- ja osoitetietojen ajan tasalla pitämistä varten ja henkilötunnus jää ajoneuvorekisterissä "taustatiedoksi". Valiokunnan käsityksen mukaan ehdotetut säännökset merkitsevät kuitenkin sitä, että ajoneuvorekisteriä hyödynnettäessä, mukaan lukien tietojen luovutus muille viranomaisille, henkilötunnusta käytettäisiin hakuperusteena. Henkilötunnus tulisi toisin sanoen osaksi ajoneuvorekisteriä.

Laki tieliikenteen tietojärjestelmästä ei sääntelisi tyhjentävästi tietojen luovuttamista ajoneuvorekisteristä. Kun tiedot rekisteristä ovat saatavissa henkilötunnuksen avulla, niiden viranomaisten määrä, jotka voisivat tosiasiaa hyödyntää ajoneuvorekisterin tietoja, kasvaa merkittävästi.

Keskeisiin tietosuojaperiaatteisiin kuuluu käyttötarkoitussidonnaisuus. Tieliikenteen tietojärjestelmän käyttötarkoitus on määritelty tieliikenteen tietojärjestelmää koskevan lakiehdotuksen 1 §:ssä. Sen mukaan tietojärjestelmää ylläpidetään liikenneturvallisuuden edistämistä ja muita Autorekisterikeskuksen toimialaan kuuluvia tehtäviä varten. Ajoneuvorekisterin käyttötarkoitus huomioon ottaen henkilötunnuksen tallettamista tietojen ajan tasalla pitämistä varten voidaan valiokunnan käsityksen mukaan puoltaa edellyttäen, ettei henkilötunnusta käytetä hakuperusteena ja ettei sen

perusteella luovuteta tietoja järjestelmän ulkopuolisiin käyttötarkoituksiin. Tästä syystä valiokunta ehdottaa tieliikenteen tietojärjestelmää koskevan lakiehdotuksen 11 §:ään lisättäväksi uuden 2 momentin, jossa henkilötunnuksen käyttöä luovutusperusteena täsmennetään.

Henkilörekisterilainsäädännössä on haluttu antaa kansalaisille tietyissä tapauksissa oikeus itse määrätä omien tietojensa käytöstä ja luovuttamisesta. Tässä mielessä valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen 11 §:n 5 kohdassa todettu rekisteröidyn mahdollisuus kieltää tietojensa luovuttaminen mielipide- ja markkinatutkimukseen tai suoramarkkinointiin on selvästi ilmaistu rekisteri-ilmoituslomakkeessa niin, että rekisteröity voi rekisteröinnin yhteydessä helposti kieltää tietojensa luovuttamisen markkinointitarkoituksiin.

Hallituksen esitykseen ei sisälly kuvausta tietojen suojauksesta. Valiokunta toteaa, että tietojen käytön lainmukaisuuden valvomiseksi on välttämätöntä, että kaikki henkilötietojen luovutus teknisen käyttöyhteyden avulla tietojärjestelmästä kirjautuu. Jälkeenpäin on oltava todennettavissa, kuka järjestelmästä on hankkinut tietoja käyttöönsä.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

*että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja
että toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

2.

Laki

tieliikenteen tietojärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

11 §

Tietojen luovutus ajoneuvorekisteristä

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Ajoneuvorekisteristä ei saa luovuttaa eikä luovutusperusteena käyttää henkilötunnusta

muissa kuin 1 momentin 2—4 kohdissa tarkoitetuissa tapauksissa sekä annettaessa tietoja liikennevakuutuksen hoitamista, rikoksen selvittämistä tai pysäköinnin valvontaa varten. (uusi 2 mom.)

12—20 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1989

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Saari, varapuheenjohtaja Knuuttila, jäsenet Fred, Heikkinen, Kekkonen, Kohijoki, M. Lahtinen,

P. Lahtinen, Lehtosaari (osittain), Myller, Nordman, Nyby (osittain), Rauramo, Saari, Sillanpää, Tennilä ja Valo sekä varajäsen Renko (osittain).

Vastalause

En voi hyväksyä sitä, että ajoneuvorekisterin tietojenkäsittelyjärjestelmästä annettaisiin tietoja suoramainontaan, puhelinmyyntiin sekä muuhun suoramarkkinointiin autojen ja muiden liikennetarvikkeiden myyntiä varten. Valtion laitoksen ja sen virkailijoiden tehtäviin ei voi kuulua liiketoiminnan edistäminen. On myös huomattava, että saatuja tietoja voidaan käyttää muihinkin rekisteröityjä vahingoitta-

viin tarkoituksiin. Lisäksi pidän täysin vääränä ajoneuvorekisterin muodostamista yleiseksi ulosottotoiminnan osaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

2.

Laki

tieliikenteen tietojärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—10 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

11 §

Tietojen luovutus ajoneuvorekisteristä

Ajoneuvorekisteristä voidaan luovuttaa tietoja seuraavasti:

(1—2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

3) liikennevakuutusyhdistykselle ja liikennevakuutusyhtiöille määräajassa lakisääteisen liikennevakuutuksen ottamisen laiminlyönneistä liikennevakuutusmaksua vastaavan hyvikkeen määräämistä varten sekä ajoneuvon tiedoissa tapahtuneista muutoksista, jotka vaikuttavat vakuutusmaksun määräytymiseen; ja

4) ulosottoviranomaisille rekisteröintimaksujen ulosoton hoitamiseksi tarpeelliset tiedot. (poist.)

(5 kohta poist.)

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

12 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

13 §

Tietojen luovutus ajoneuvoverotusrekisteristä

Ajoneuvoverotusrekisteristä voidaan luovuttaa rekisterinumeron perusteella yksittäisiä tietoja hyväksyttävää tarkoitusta varten, ei kuitenkaan henkilö- tai liike- ja yhteisötunnusta.

(1 ja 2 kohta poist.)

14 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

15 §

Tietojen luovutus teknisen käyttöyhteyden avulla ajoneuvorekisteristä

Ajoneuvorekisteristä saa luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla seuraavasti:

(1 ja 2 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)

(3 kohta poist.)

(3—5 kohta kuten 4—6 kohta valiokunnan mietinnössä)

16 §

Tietojen luovutus teknisen käyttöyhteyden avulla muista rekistereistä

toon määrittämistä tai muun ajo-oikeuden pysyvyyden harkintaa varten sekä *henkilöllisyyttä koskevien tietojen tarkistamiseen.*

(2 ja 3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Ajokorttirekisteristä saa luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla poliisille ajokortin myöntämistä, peruuttamista, ajokiel-

17—20 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 2 päivänä kesäkuuta 1989

Esko-Juhani Tennilä